

ське Самарської обл. Протягом трьох років не мав права виїзду за межі Борського р-ну. У серпні 1933 приїхав до Краснодару, де жили його діти (дружина померла в 1929), але мусив залишити місто за приписом НКВС.

06.09.1933 прийняв чернецтво (чин постригу звершено архієпископом Рязанським і Шацьким Ювеналієм (Масловським)) і був рукопокладений у сан ієромонаха. У 1933–35 служив настоятелем однієї з церков у м. Рязані. 21.09.1935 висвячений на єпископа Читинського і Забайкальського. У наступні роки – єпископ Семипалатинський (з 31.03.1936), Сергацький, вікарій Горьковської єпархії (з жовтня 1936), Омський (з липня 1937).

01.08.1937 заарештований у м. Омську і перевезений до тюрми м. Горького (нині – м. Нижній Новгород РФ). Обвинувачений за сфальшованою НКВС справою «контрреволюционной церковно-фашистской террористической организации» як «агент иностранной разведки», «руководитель Горьковской периферийной контрреволюционной организации». 17.12.1937 Трійкою при НКВС СРСР засуджений до вищої міри покарання. Розстріляний у м. Горькому на 57-му році життя. Місце поховання невідоме.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 175. – № 1965; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 3. – Спр. 2912.

Опубл. дж.: Извлечение из журналов Совета Киевской духовной академии за 1906–1907 учебный год. – К., 1907. – С. 13; [Те саме] за 1909–1910 учебный год. – К., 1910. – С. 502–508, 641–642, 659; Приказы оберпрокурора Св. Синода // ЦВед. – 1910. – № 45. – С. 424; Определения Св. Синода // Там само. – 1911. – № 25. – С. 239; № 46. – С. 368; 1916. – № 4. – С. 22; № 41. – С. 371; Акты Святейшего Тихона, Патриарха Московского и всея России, позднейшие документы и переписка о каноническом преемстве высшей церковной власти, 1917–1943 / сост. М. Е. Губонин. – М., 1994. – С. 996; Воспоминания о епископе Фотии (Пурлевском) его дочери Марии Александровны Каневской // Православный голос Кубани. – 1997. – № 11 (83). – Режим доступу: <http://pravkuban.ru/pub/purlevski.htm>. – Назва з екрана.

Літ.: Пурлевский Александр Александрович // Жертвы политического террора в СССР. – Режим до-

ступу: <http://lists.memo.ru/index16.htm>. – Назва з екрана; Осипова И. И. «Сквозь огонь мучений и воду слез»: Гонения на Истинно-Православную Церковь: По материалам следственных и лагерных дел заключенных. – М., 1998. – С. 140–146.

С. Л. Кузьміна

**ФОТІЙ (ЩИРЕВСЬКИЙ Григорій Федорович)** [рос. Фотий (Щиревский Григорий Федорович)] (1811–05[17].11.1877]), архімандрит РПЦ, випускник і викладач КДА – церк. діяч і педагог.

Нар. у с. Рекович Брянського пов. Орловської губ. (нині – с. Рековичи Дубровського р-ну Брянської обл. РФ) у сім'ї священника. Після закінчення Орловської ДС (1827–33) навчався у КДА (1833–37), де здобув ступ. магістра богослов'я і словесних наук (ухвалу Конференції КДА від 31.07.1837 затверджено Комісією духовних уч-щ 15.12.1837).

01.09.1837 розпочав пед. діяльність на посаді бакалавра богослов. наук КДА, де викладав Св. Письмо. З 01.04.1838 був також помічником інспектора. Ректором КДА єпископом Інокентієм (Борисовим) пострижений у чернецтво (25.09.1838), рукопокладений у сан ієродиякона (23.10.1838) та висвячений на ієромонаха (08.11.1838). 09.02.1841 зарахований до складу соборних ієромонахів С.-Петербур. Олександрівської лаври.

15.11.1844 переведений на посаду професора гомілетики КазДА, де згодом викладав також моральне (з 07.02.1845) і догматичне (з 23.09.1846) богослов'я. З 1845 – член зовн. академ. Правління і цензурного ком-ту. 05.09.1846 призначений інспектором КазДА; 08.09.1846 піднесений до сану архімандрита.

Згідно з указом Св. Синоду від 25.09.1850 – ректор і професор догматичного богослов'я Смоленської ДС, настоятель Спасо-Преображенського Авраамієвого монастиря у м. Смоленську. 02.05.1858 переведений на посади ректора і професора Тифліської ДС, настоятеля Тифліського Спасо-Пре-



Фотій  
(Щиревський)

ображенського монастиря. 30.11.1860 призначений ректором і професором Костромської ДС. Збираючись до Костроми, отримав синодальний указ від 12.01.1861 про переведення на аналогічні посади до Полтав. ДС та відрядження терміном на рік до С.-Петербургу для звершення священнослужіння і проповідництва. Після закінчення відрядження призначений (від поч. 1862) цензором С.-Петербур. духовно-цензурного ком-ту.

Після виходу у відставку (15.12.1869) перебував на спочинку у Воронежському Задонському чол. монастирі. Згідно з указом Св. Синоду від 21.06.1874 поновився на службі та був призначений настоятелем Новгород-Сіверського Спасо-Преображенського монастиря на Чернігівщині, де невдовзі помер і був похований.

За згадками вихованців і характеристиками дослідників, Ф. належить до суперечливих постатей в історії правосл. духовних шкіл на теренах Рос. імперії XIX ст. Зі студентських часів вирізняючись неабиякими інтелектуальними здібностями, красномовством, талантом лектора і проповідника, увиразнював водночас нежиттєздатний тип «схоларя-теоретика», чия вченість тримала-

ся лише на «силе логіки» та вправності в «изобретении мыслей» і була надто далекою від продукування знань. Крім того, хронічні хвороби й нездужання, що переслідували Ф. упродовж усього життя, з роками дедалі більше унеможлилювали повноцінне і сумлінне виконання ним як викладацьких, так і адм. обов'язків.

У 1860-х – на поч. 1870-х Ф. був відомий як духовний письменник, автор релігійно-повчальних нарисів та бесід, що виходили друком у ж-лах «Странник», «Христианское чтение», «Воронежские епархиальные ведомости», а також окремими брошурами.

Осн. тв.: Праведный Иов, невинный многострадалец и образец терпения. – СПб., 1863. – 9 с.; Святая Православная Церковь – любвеобильная мать и великая благодетельница наша. – СПб., 1866. – 10 с.; Слово в день святых равноапостольных Кирилла и Мефодия, просветителей славян. – СПб., 1866. – [2], 17 с.; Крест Христов – бесценное сокровище наше. – СПб., 1868. – 24 с.; Беседа в день Преображения Господня. – СПб., 1868. – 12 с.; О прощении обид. – СПб., 1868. – 16 с.; Шествие Господа Иисуса Христа на вольные страдания и крестную смерть. – О., 1869. – 8 с.; Правда Божия в видимой природе. – СПб., 1869. – 11 с.; Беседа в день Введения во храм пресвятой Богородицы. – СПб., 1869. – 9 с.; Беседа в день Воздвижения честного и животворящего креста Господня о необходимости для каждого христианина нести крест. – СПб., 1869. – 11 с.; Благочестие – наше истинное счастье и благо и в настоящей жизни. – СПб., 1869. – 9 с.; Крест Христов и Голгофские события, его окружающие. – СПб., 1869. – 10 с.; Наставления родителям и детям о взаимных обязанностях их. – СПб., 1869. – 8 с.; О воспитании. – СПб., 1869. – 14 с.; О цели жизни человека. – СПб., 1869. – 8 с.; Размышления христианина при воспоминании о Вознесении Господа на небо. – СПб., 1869. – 11 с.; Что такое храмы Божии и сколь великое благо для нас устройство их? – СПб., 1869. – 11 с.; Беседа в день Крещения Господня. – СПб., 1870. – 11 с.; О миролюбии и миротворстве. – СПб., 1874. – 12 с.; Враги креста Христова. – СПб., 1876. – 12 с.; Грех – главный и опаснейший враг наш. – СПб., 1876. – 8 с.; Плоды святого причащения. – СПб., 1876. – 9 с.; Шествие Господа Иисуса Христа на вольные страдания и крестную смерть. – О., 1896. – 8 с.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 175. – № 2309; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 894, 1422, 1682; Оп. 2. – Спр. 5714, 5715; Оп. 3. – Спр. 173.

Опубл. дж.: Списки начальников и наставников Киевской духовной академии за истекшее пятидесятилетие ее, 1819–1869 // Пятидесятилетний юбилей Киевской духовной академии. – К., 1869. – С. 387; Указ Св. Синода от 21 июня 1874 г. за № 1819 о назначении

архимандрита Фотия настоятелем Новгород-Северского Преображенского монастыря // Черниговские ЕИ. – 1874. – № 16. – Ч. офиц. – С. 327; Воспоминание священника села Ильинского (Ярыгина тож) Сычевского уезда Якова Дмитриевича Брянцева о времени своего образования в школах и о тогдашних наставниках // Смоленские ЕВ. – 1890. – № 14. – Ч. неофиц. – С. 660–661; № 20. – Ч. неофиц. – С. 947; Акты и документы, относящиеся к истории Киевской Академии. – Отд. III (1796–1869 гг.). – Т. 5 (1823–1869 гг.) / с предисл., введ. и прим. проф. прот. Ф. И. Титова. – К., 1915. – С. 198, 207–208, 225, 230, 237, 253, 271, 458.

Літ.: Аскоченский В. И. История Киевской духовной академии по преобразовании ее в 1819 году. – СПб., 1863. – С. 179, 182–183; Знаменский П. В. История Казан-

ской духовной академии за первый (дореформенный) период ее существования (1842–1870 годы). – Вып. 1. – Казань, 1891. – С. 73–76, 80, 311, 321; Вып. 2. – Казань, 1892. – С. 196–201, 268, 311; Сперанский И. П. Очерк истории Смоленской духовной семинарии и подведомых ей училищ со времени основания Семинарии до ее преобразования по Уставу 1867 года (1728–1868). – Смоленск, 1892. – С. 277; Корсунский И. Фотий, в мире Григорий Федорович Щиревский // РБС. – Т. : Фабер – Цявловский. – СПб., 1901. – С. 209–210; Никольский К. И. Орловская духовная семинария (до 1867 года). Церковно-исторический очерк // Орловские ЕВ. – 1914. – № 8. – Приложение. – С. 143–144.

М. Л. Ткачук